

AMERİKA-PYD PETROL ANLAŞMASI

Soner Doğan

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Doğan, Soner. "Amerika-PYD Petrol Anlaşması", İNSAMER, 21.08.2020.

 Analiz

PYD terör örgütünün kontrol ettiği petrol alanlarının uluslararası piyasalara açılması için Amerikalı enerji şirketi *Delta Crescent Energy LLC* ile yürütülen görüşmelerin anlaşmayla sonuçlandığı bildirildi. Anlaşmaya göre Amerikan şirketi, PYD terör örgütünün kontrol ettiği alanlarda petrol çıkartılması ve mevcut petrol tesislerinin modernize edilmesi konularında terör örgütüyle birlikte çalışacak. *CNN*'de yayımlanan bir makalede,¹ petrol anlaşmasının yapılması için tarafların yaklaşık bir yıldan fazla süredir görüştüğü belirtildi. Anlaşmaya göre bölgeden elde edilecek petrol gelirleri Suriye rejimi ile paylaşılmayacak ve doğrudan PYD tarafından kullanılacak. Bu durum Amerika'nın Suriye'de PYD'ye yönelik otonom bölge niyetini açıkça ortaya koyması bakımından da oldukça önemli.

Delta Crescent şirketinin kurucularından olan James Cain, George Bush yönetimi sırasında

ABD'nin Danimarka büyükelçisiydi. Cain, her ne kadar PYD ile yapılan anlaşmayla bölgedeki altyapıyı geliştirmek ve çıkartılacak petrolün uluslararası piyasaya sunulmasına yardımcı olmak istediklerini ifade etse de söz konusu anlaşmanın sadece ekonomik hedeflerle yapılmadığı çok açık.

Şirketin diğer iki kurucu ortağı ise *Delta Force Army*'den emekli subay James Reese ve Ortadoğu'da uzun yıllar petrol üzerine çalışmış bir isim olan John Doorier. Doorier, Amerika'nın 2003 yılında Irak'ı işgal etmesinden sonra petrol bölgelerinin işletilmesi ve geliştirilmesi için sözleşme imzalamaya çalışan isimlerin başında gelmekte. PYD ile *Delta Crescent Energy LLC* arasında yapılan anlaşmada Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın yoğun desteği olduğu da belirtilmekte. Öyle ki *Delta Crescent*'in Amerika'nın Suriye'ye yönelik başlattığı ambargodan dahi muaf tutulacağı ifade

İNSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

edilmekte. Her ne kadar Amerikan yönetimi destek vermiş olsa da imzalanan anlaşmanın uluslararası hukuk kurallarına ve teamüllerine aykırı olduğu ortada. Zira sınırları uluslararası anlaşmalarla güvence altında bulunan Suriye gibi bir ülkenin bir bölümünü yasa dışı olarak ele geçirmiş olan PYD'nin o bölgedeki yer altı zenginlikleri üzerinde hiçbir hakkı olmadığı muhakkak. Bu bağlamda Amerika'nın ve Batı'nın önemli petrol şirketlerinin de bu anlaşmaya razı olmadıkları, ancak Amerikan ordusu ve yönetimi tarafından desteklen Delta Crescent'in yaptığı bu yasa dışılığı kabul etmek durumunda kaldıkları anlaşılmakta.

Emekli eski *Delta Force* üyesi Reese ve petrol üzerine çalışan Doorier, hâlihazırda Suriye'de Amerikan destekli birçok projeyi hayata geçirmiş ve Amerika'nın Suriye'de petrol bölgelerini kontrol altına almasında önemli görevler icra etmiştir. Reese ve Doorier'in PYD terör örgütü yöneticisi Mazlum Abdi ile defalarca bir araya gelerek petrol konusunda görüştüğü de bilinmektedir.

PYD'nin kontrol ettiği alanlardaki petrol miktarı, Suriye'nin toplam petrol kaynaklarının yaklaşık %60'nı oluşturmaktadır. PYD ile *Delta Crescent Energy LLC* arasında yapılan anlaşmada, bölgeden elde edilecek petrol gelirinden Suriye rejimine herhangi bir pay verilmemesini ifade eden bir maddenin yer alması ise, Amerika'nın Suriye'nin kuzeyinde özerk bir yönetim kurmak için ciddi adımlar attığını ortaya koymasından dolayı önemlidir.

Finansal açıdan PYD'ye bağımsızlık kazandırmak isteyen Amerikan yönetiminin Suriye'nin toprak bütünlüğünü parçalama niyetinde olduğuna kuşku yoktur. Bu süreç Amerika'nın Irak Bölgesel Kürt Yönetimi (IBKY) için izlediği politikalarla da paralellik göstermektedir. Amerika, 2003 yılında Irak'ı işgal edip petrol bölgelerini ve ülke yönetimini ele aldıktan sonra IBKY'ye finansal açıdan destek olmak için Bağdat'ın petrol gelirlerinden pay vermiştir. 2005 yılında kabul edilen Irak Anayasası'nın ilgili maddelerine göre (Madde 110, 111, 112, 117, 141 gibi) Irak enerji

kaynakları üzerindeki paylaşım belirlenmiş ve 2007 yılında IBKY ve Bağdat yönetimi arasında yapılan anlaşmaya göre Kuzey Irak yönetimine petrol gelirleri için merkezî bütçeden yıllık %17 civarında pay verilmesi kararlaştırılmıştır.

Amerikalı Senatör Lindsey Graham'ın da PYD'li teröristlerle görüşmelerin yapılmasında ve bir anlaşma imzalanmasında önemli rolü olduğu belirtilmektedir. Graham'ın PYD ile âdeta resmî bir ülke temsilcisi gibi görüşmesi ve PYD'nin Suriye'de kontrol ettiği alanlardaki petrol kaynakları üzerinden anlaşma yapması, Türkiye tarafından tepkiyle karşılanmıştır.

Nitekim Amerikan şirketi *Delta Crescent* ile PYD terör örgütü arasında imzalanan petrol anlaşmasının bölgesel ve uluslararası gelişmelerden bağımsız düşünülmesi mümkün değildir. Amerika'nın Suriye'deki politikası, kendi çıkarlarını maksimize etmek ve olası zararını minimumda tutmak için PYD üzerine kurulmuş görünmektedir. Dolayısıyla Amerika, Suriye'de benimsediği PYD politikası ile Rusya, İran, Türkiye ve Suriye rejimini dengelemeyi amaçlamaktadır. Bu yüzden Amerika'nın PYD terör örgütüne verdiği ekonomik ve siyasi destek, PYD'nin bölgede güçlenmesine de ivme katmaktadır. Diğer taraftan PYD, ekonomik olarak yetkinliğini kazanmak ve kontrol ettiği bölgelerdeki düzeni sağlamak için gelire ihtiyaç duymaktadır. Bu sebeple de Suriye devletine ait petrol kuyularından çıkardığı petroleri kaçak yollarla satarak gelir elde etmeye çalışmaktadır.

Bu yaşananlar hem uluslararası değerlere ters düşmekte hem de Türkiye'ye karşı yeni bir oyunun ortaya konduğunu göstermektedir. Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın bu anlaşmayı desteklemesi, Türkiye ile iddia edilen stratejik ortaklık değerlerine uymadığı gibi, PYD terör örgütü konusunda kullan-at stratejisi uygulayan ABD'nin nasıl tehlikeli bir oyun içinde olduğunu ortaya koymasından da ayrıca dikkat çekicidir. Zira Amerika'nın kendi askerlerini sahada çok fazla kullanmadan, PYD terör örgütü üzerinden Suriye'yi domine etmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır.

Amerika'nın PYD ile yaptığı anlaşmalara bakıldığında, Suriye'de de Kuzey Irak'takine benzer bir yönetim modelinin hayata geçirilmek istendiği açıkça görülmektedir. Ayrıca Amerikan yönetiminin Kuzey Irak petrollerini Doğu Akdeniz üzerinden dünya piyasasına sürmek için bir "Kürt Koridoru" oluşturma planı yaptığı da çeşitli mecralarda belirtilmektedir. Fakat Türkiye'nin Barış Pınarı, Zeytin Dalı ve Fırat Kalkanı gibi operasyonları, Amerika'nın bu planını şimdilik engellemiş görünmektedir.

Amerikan şirketi ve PYD arasında imzalanan petrol anlaşması, Rusya, Suriye, İran ve Türkiye için gerilimin artmasını tetikleyecek bir gelişmedir. Esad rejiminin Kürt bölgesi üzerindeki iddiasını zayıflatmayı ve Suriye rejiminin Kuzey Suriye'deki doğal kaynaklar üzerinden gelir elde etmesinin önüne geçmeyi hedefleyen anlaşma ile özerk bir PYD yapısı kurulması amaçlanmaktadır.

ABD-PYD ittifakının bir diğer hedefi, bu bölgelerde Rus ve İran şirketlerinin önünü keserek, buralarda varlık göstermelerini engellemektir. Rusya, 2015 yılından itibaren Suriye'de girdiği mücadelede Suriye'nin kuzeyindeki petrol yataklarını kontrol altına alma niyetini gizlememiştir. Rusya ve Esad rejimi, yıllardır süren yıkıcı iç savaşın ardından Suriye'nin yeniden inşa çabalarında petrol bölgelerinden elde edilecek gelirin çok önemli olduğunu bilmektedir. 2018'de Rus paralı askerleri ve Suriye rejim güçlerinin PYD ve Amerikalı güçlerin bulunduğu bir bölgeye saldırması üzerine Amerika sert bir karşı saldırı ile bu hamleye cevap vermiş ve 100'den fazla rejim ve Rus askerini öldürmüştür.

Her ne kadar Suriye rejimi, yukarıda belirtilen petrol anlaşmasına karşı çıkıp, tarafları hırsızlıkla suçlasa da PYD'ye karşı izlediği politikalar arasında büyük çelişki vardır. Öyle ki bir yandan PYD'ye karşı gibi görünen rejim, diğer yandan Türkiye'ye karşı PYD'ye alan açmaktadır. Rusya'nın da PYD konusunda net bir politika izlememesi veya dönemsel olarak PYD'nin yanında yer alması, terör örgütüne ayrı bir yönetim olarak yeni alanların

açılmasına sebep olmaktadır. PYD, kontrol ettiği bölgelerdeki Arap, Türkmen ve karşıt görüşteki Kürt nüfusu göçe zorlayarak buralara diğer yerlerden getirdiği kendisine sadık Kürt sivilleri yerleştirmektedir. Böylece kontrol ettiği alanlarda kendisine yönelik eylemlerin önüne geçmeyi hedefleyen PYD'nin bölgedeki bu yayılmasına ise ne Suriye rejimi ne de Rusya ses çıkarmaktadır.

Türkiye, Amerikan şirketinin PYD ile imzaladığı petrol anlaşmasına sert tepki göstererek yapılan anlaşmanın kabul edilemez olduğunu, Amerikan yönetiminin bu anlaşmayı desteklemesini de esef verici bir hadise olarak gördüğünü açık bir şekilde ifade etmiştir. Türkiye ayrıca, PYD terör örgütünün bu anlaşma ile Suriye halkına ait olan doğal kaynaklara el koyarak bölücü faaliyetlerini ilerleteceğine de dikkat çekmiş ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü tehlikeye atacaktır her türlü adımın kabul edilemez olduğunu açıklamıştır.²

Türkiye, Barış Pınarı Harekâtı ile bölgede oluşturulmak istenen Kürt Koridoru'na önemli bir darbe vurmuş ancak harekât, Rusya ve Amerika'nın devreye girmesi sonucu yapılan anlaşmalarla durdurulmuştur. Amerika ve Rusya'nın bölgede Türkiye'ye karşı kabul ettiği şartlar şu an için tam olarak yerine getirilmemiştir. Bu durum da PYD'nin Türkiye'ye yönelik tehdidinin sürdüğünü ve Suriye'nin kuzeyinde Türkiye tarafından kontrol edilen alanlar için tehlike arz ettiğini göstermektedir. PYD terör örgütünün söz konusu petrol anlaşmasıyla mali açıdan rahatlaması ve gelişmesi bir yana, buradan elde edilecek paranın PKK terör örgütüne de aktarılacağı gerçeği düşünüldüğünde, Türkiye'yi zor zamanların beklediği anlaşılmaktadır.

Bu noktada Türkiye'nin sahada izleyeceği adımlar büyük önem arz etmektedir. Delta Crescent'ın Suriye'nin kuzeyinden çıkartacağı petrolün Kuzey Irak üzerinden Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı ile taşınabileceği, alternatif olarak ise Ürdün üzerinden İsrail'in Hayfa Limanı'na nakledilerek buradan piyasaya sürülebileceği uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Kerkük-Ceyhan Petrol

Boru Hattı'nın kullanılmasının Türkiye için kabul edilebilir olmadığı muhakkaktır. Hâlihazırda kontrol ettiği petrol bölgelerinden günlük 1 ila 3 milyon dolar arasında bir gelir elde eden PYD terör örgütü, *Delta Crescent Energy LLC* ile yaptığı anlaşma neticesinde yıllık 5-7 milyar dolarlık bir gelir elde etmeyi amaçlamaktadır. Petrol anlaşması her ne kadar PYD'li teröristlerce Amerika tarafından tanınma ve özerk yönetim ilanının ilk aşaması olarak görülse de bu noktada anlaşmanın etkin olmasında Türkiye'nin yapacağı hamlelerin büyük önemi vardır. Bölgede Kuzey Irak benzeri bir süreç izleyen Amerikan yönetimi, Türkiye'nin endişelerini gidermek için çeşitli adımlar atsa da sahada bunun karşılığı görülmemektedir.

Sonuç olarak Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde terörist bir grup tarafından oluşturulacak

herhangi bir otonom yapılanmaya veya devlete göz yumması beklenmemektedir. Ancak Kuzey Irak'ta zamanında sert politikalar izlemiş olan Türkiye için PYD'nin Suriye'deki durumu farklılık göstermektedir. PKK terör örgütünün doğrudan bir uzantısı olan PYD'nin Türkiye için açık bir tehdit olduğu ortadadır. Öyle ki Batı karşısında yüksek bir popülaritesi olan ve kendisini Kürtlerin sözde temsilcisi olarak göstermeye çalışan PYD'nin bölgedeki varlığı, Türkiye için ciddi bir tehlike arz etmektedir. Bu sebeple de Türkiye'nin bölgede IBKY gibi bir yapının oluşmasına izin vermesi mümkün değildir. Bu noktada PYD'nin bölgesel bir yapıya kavuşmasında Rusya faktörünün de belirleyici bir güç unsuru olduğu göz ardı edilmemesi gereken bir diğer gerçektir.

Sonnotlar

¹ <https://edition.cnn.com/2020/08/05/politics/syria-secretive-oil-contract-delta-force-ambassador/index.html?fbclid=IwAR1eQCM-F9KkW22FuTveOzkF3R9onc5HDSR6JFDvgSnmySeGJDlowx68wM>

² http://www.mfa.gov.tr/no_-159_-pkk-teror-orgutu-gdumundeki-suriye-demokratik-guclerinin-yaptigi-duyurulan-petrol-anlasmasi-hk.tr.mfa